

Utvärdering av RAS, Rasspecifik Avelsstrategi

Kortsiktiga mål för airedaleterrier 2022

Svenska Kennelklubben godkände och fastställde RAS för airedaleterrier 26 mars 2018 för att gälla från och med år 2018 till och med år 2022. RAS kan läsas i AiredaleTerrierGilletts (ATGs) årsbok 2018 och i AiredaleTerriern (AT) nr 2 2018 samt på ATGs hemsida (www.airedale.nu). Denna utvärdering av RAS kommer att redovisas i AT nr 1 2023 samt på ATGs hemsida, samt i årsboken för 2022 som utges i början av 2023.

Utvärderingen baseras på uppgifter från Svenska Kennelklubben Avelsdata och Hunddata nedladdade i januari 2023. Text i kursiv stil är citat från RAS.

Registreringar 2022

Under 2022 registrerades 62 airedaleterrier, vilket åter är en minskning från 2021 då antalet nyregistrerade airedaleterrier var 94. Observera att siffrorna anger *registrerade* airedaleterrier under 2022, *ej födda* valpar för året.

Av de ovan nämnda 62 hundarna var 3 importörer (2 tikar och 1 hane).

De 59 svenskfödda valparna var fördelade på 9 kullar, bestående av 31 tikar och 28 hanhundar.

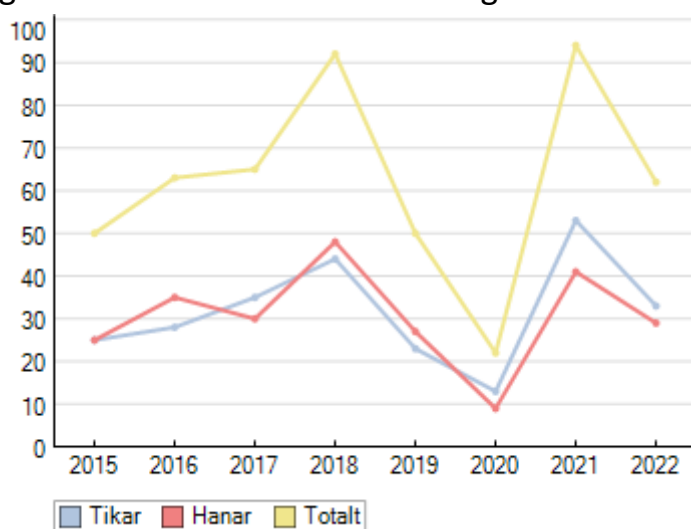
Kullsnittet var drygt 6 valpar per kull

Av dessa 9 kullar är **två** kullar fallna efter två olika utlandsägda (en finsk och en ukrainsk) hanhundar, tre kullar är fallna efter två utlandsfödda men svenskägda hanhundar. Två hanhundar är far till två kullar vardera under året. Allt som allt har sju olika hanhundar och nio tikar används till avel under 2022.

Registreringar

Antal reg/år	-15	-16	-17	-18	-19	-20	-21	-22
Tikar (varav importer)	25 (3)	28 (4)	35 (6)	44 (1)	23 (1)	13 (2)	53 (6)	33 (2)
Hanar (varav importer)	25 (2)	35 (3)	30 (2)	48 (5)	27 (0)	9 (1)	41 (4)	29 (1)
Totalt	50 (5)	63 (7)	65 (8)	92 (6)	50 (1)	22 (3)	94 (10)	62 (3)

Registrerade airedaletterier i Sverige 2015-2022

Population/Avelsstruktur

Inavelsgraden ska fortsatt ha ett lågt medelvärde för rasen som helhet, högst 2,5 procent under kommande femårsperiod. Enskilda kombinationer ska ligga under 6,25 procent. Då nära släktskapsavel riskerar att minska kullarnas storlek och ökar sannolikheten att anlag för fysiska och/eller mentala defekter dubblas hos avkomman, är det viktigt att uppfödarna tillsammans arbetar för att bredda avelsbasen och fortsatt hålla inavelsbasen låg.

Inavelsgraden för varje kombination skall fortsatt anges i ATG-tidningen och årsboken.

En hanhund respektive tik bör bli föräldrar till högst 5 procent av valparna i sin generation.

Rekommenderad lägsta etiska ålder för avelsdebut är 2 år. Absolut lägsta ålder för avelsdebut är 18 månader för tik och 12 för hanhund.

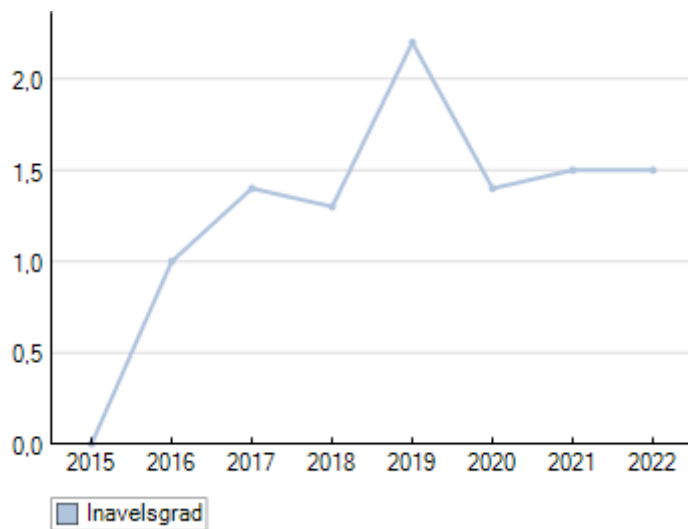
Det är viktigt att väcka intresse och knyta nya intresserade människor till rasen samt att öka samarbetet mellan "nya" och "gamla" uppfödare. Vi bör också tänka på att ta tillvara den kunskap som redan finns inom rasen, lyssna och lära, att uppfödarna drar egna slutsatser och sätter upp egna mål med standarden och rasens bästa för ögonen.

Vad som egentligen kan beräknas är "inavelsgradsökning", som är en mer korrekt term i detta sammanhang än termen "inavelsgrad" som SKKs databaser använder. Observera att SKKs databaser bara registrerar tre generationer på utländska hundar, vid import.

Målet för inavelsgraden för årets kullar har uppnåtts med medelvärdet 1,5 procent inavelsgrad. Ingen kull överskrider rekommenderad inavelsgradsökning. Hur säkert värdet kan anges är beroende på hur komplett stamtavlan är i SKKs avelsdatabas och avelskommittén vill verkligen betona att ofullständiga stamtavlor bidrar till att siffrorna för inavelsgradsökningen kan bli bättre på SKKs Avelsdata än i verkligheten. (Med fullständig stamtavla menas en välfylld, i **fem** generationer).

Rasens genomsnittliga inavelsgrad. Beräknad över 5 generationer.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Inavelsgrad	0 %	1 %	1,4 %	1,3 %	2,2 %	1,4 %	1,5 %	1,5 %

Inavelsgraden anges på hemsidan, i AiredaleTerriern och i årsboken för varje valpkull.

Alla avelsdjur, utom en hanhund som är far till en valpkull, som avelsdebuterade 2022 var över två år vid avelsdebuten. Två av avelshanarna har nu fler än rekommenderade maxantalet valpar i Sverige, vilket är så lågt som 15 st (uträkningen baserat på de senaste fem årens registreringssiffror), nämligen 17, 24 resp. 47 avkommor. Likaså har två av avelstikarna fler än rekommenderade antalet valpar (15 st), nämligen 17 resp. 28 stycken.

Hälsa

Bara friska, symptomfria djur skall användas i avel. Alla avelsdjur bör ha känd höftledsstatus innan de används i avel. Rekommendationen är att endast använda friröntgade (i Sverige A och B) avelsdjur. Görs avsteg från denna policy och avelsdjur med HD-grad C används, bör detta endast ske med avelsdjur med HD-grad A samt att resultatet måste följas upp.

Under den kommande femårsperioden ska 50 procent av varje årskull airedaleterrier ha känd HD-status. (Detta har inte uppnåtts sedan målet sattes 2005).

Uppfödare, hanhundsägare och ATG skall fortsätta uppmana valpköpare att låta HD-röntga sina hundar och poängtera vikten av att känna till hundens höftledsstatus för att kunna ge den ett så friskt och långt liv som möjligt. ATG

skall fortsätta skicka riktade brev till airedaleterrierägare med 2-åriga hundar, för att uppmana till HD-röntgen. Påtryckning från uppfödare och en motivering till anledningen för HD-röntgen skapar förhoppningsvis en ändrad kultur och tradition i rasen. Alla påverkar!

HD-statusen på enskilda hundar skall fortsatt publiceras i ATG-tidningen.

Bara ögonlysta hundar utan anmärkning vad gäller PRA eller PRA-liknande diagnos bör användas i avel.

Av avelsdjuren har fyra av de fem svenskägda avelshanarna känd HD-status. Tre har grad B och en har grad C. De båda utlandsägda hanhunden har grad A. Av de nio i avel använda tikarna är alla utom en höftledsröntgade. En har grad A, fem har grad B och två har grad C. Endast en av C-tikarna har sin kull med en hane med A-höfter såsom RAS förordar. Tiken som parats med hanhunden med grad C har B-höfter. Den oröntgade tiken är parad med en oröntgad hane.

Vad gäller ögonlysning har bara en av de fem svenskägda hanhundarna ögonlysts i Sverige inom tidsrymden ett år före parning (ytterligare en är lyst tidigare). En av de utlandsägda är ögonlyst. Av avelstikarna har bara fyra av de nio använda tikar ögonlysts (ytterligare tre har lysts tidigare). Alla avelsdjur som ögonlysts har dock resultatet "utan anmärkning" vad gäller PRA eller PRA-liknande symptom.

Under 2022 har 25 airedaleterrier HD-röntgats med följande fördelning:

HD-grad A 5

HD-grad B 9

HD-grad C 8

HD-grad D 3

Målet att 50 procent av varje årskull airedaleterrier ska HD-röntgats har inte heller detta år uppnåtts, trots uppmaningar på hemsidan och i vår medlemstidning. Uppfödaren bör poängtera betydelsen av HD-röntgen tydligare för sina valpköpare och om möjligt vara behjälplig vid tillfället. HD-status på enskilda hundar publiceras i klubbtidningen

Airedaleterrier kommer med stor sannolikhet aldrig bli aktuell för SKKs höftledsindex och det är därför ännu mer angeläget att fler hundar får registrerad HD-status, så att vi får en mer heltäckande bild av läget. Det skulle också ge oss möjlighet att dra slutsatser vad gäller påverkan av aveln av enskilda avelshundar och familjer, något som i dagsläget är mycket svårt.

Allt som allt har 5 airedaleterrier ögonlysts under året, samtliga utan anmärkning vad gäller PRA eller PRA-liknande diagnos.

Tabellen nedan visar resultat för antal röntgade svenskfödda hundar sorterade efter hundens födelseår. Notera att ingen hund född 2022 ännu har höftledsröntgats av åldersskäl.

Diagnos	-15	%	-16	%	-17	%	-18	%	-19	%	-20	%	-21	%
HD grad A	1	14,3	12	52,2	3	16,7	6	19,4	3	15,0	-	-	4	33,3
HD grad B	3	42,9	8	34,8	6	33,3	14	45,2	5	25,0	3	100	5	41,7
HD grad C	2	28,6	3	13,0	7	38,9	7	22,6	10	50,0	-	-	2	16,7
HD grad D	1	14,3	-	-	2	11,1	4	12,9	2	10,0	-	-	1	8,3
HD grad E	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totalt antal undersökta	7		23		18		31		20		3		12	
Snittålder för undersökning (mån)	31		21		24		20		20		14		17	
Antal födda	22		66		58		83		41		27		84	

Mentalitet/Funktion

Alla avelsdjur bör ha genomgått BPH (Beteende och Personlighet Hund) innan de används i avel. I möjligaste mån ska de hundar som används i avel vara skottfasta.

Uppfödare, hanhundsägare och ATG bör uppmana valpköpare att låta BPH-beskriva sina hundar, dels för att ägaren skall lära känna sin hund bättre, dels för att få ett bredare underlag för kartläggning av rasens mentala status. Under den kommande femårsperioden ska minst 50 procent av varje årskull airedaleterrier ha genomgått BPH. (Detta har inte uppnåtts sedan målet om känd mental status sattes 2005). Ett delmål är att komma upp i 200 BPH-beskrivningar, så att en 200-analys kan erhållas. ATG ska fortsätta att skicka

brev till alla airedaleterrierägare med 2-åriga hundar och uppmana dem att BPH-beskriva sina hundar. Om ekonomin tillåter fortsätter ATG med sitt bidrag. ATG skall även fortsatt ordna BPH-tillfällen för airedaleterrier,

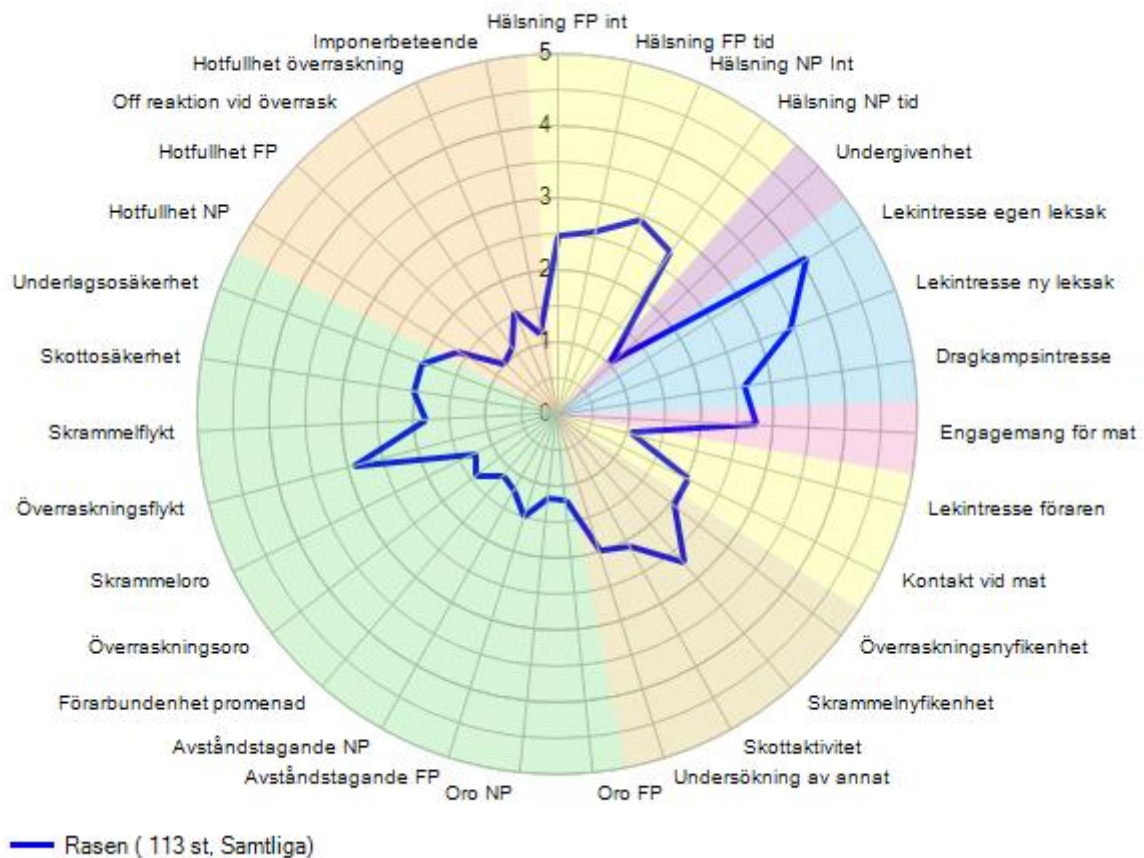
Under året har 17 hundar deltagit på BPH med skott (15 tikar och 2 hanar), inte så många, trots det brev som årligen utsänds till ägarna till alla 2-åriga airedaleterrier med bl.a. uppmaning att låta sin hund genomgå BPH. Året dessförinnan beskrevs 14 airedaleterrier på BPH, så ändå en positiv ökning. Av de 17 deltagande hundarna, så avbröt beskrivaren en beskrivning. ATG lät boka upp två BPH-tillfälle bara för airedaleterrier även detta år i Örkelljunga, men tyvärr bara med en deltagare. Två kennlar samlade dock flera av sina valpköpare vid var sitt annat tillfälle. Två airedaleterrier (1 tik och 1 hane) har genomfört MH med skott.

Av avelsdjuren har fyra av de fem svenskägda hanhundarna känd mental status (tre har genomgått BPH och en har genomgått MH, alla med skott). Av avelstikarna har fyra genomgått BPH, också med skott. Tyvärr så har tre av de övriga avelstikarna tvingats avbryta beskrivningen p.g.a. rädslor och två har inte genomgått någon mentalbeskrivning alls.

Uppmaningar att mentalbeskriva sin hund för att få bredare underlag för kartläggning av rasen, finns i vår medlemstidning och brev skickas ut till alla ägare av 2-åriga hundar. ATG sponsrade även 2022 varje hundägare vars hund genomgått BPH med 200 kr. Trots detta är det alltför få hundar som har känd BPH-status. De totalt 17 hundar som deltagit i BPH under året är antalsmässigt inte tillräckligt stort för att nå upp till målet att 50 procent av varje årskull airedaleterrier ska ha känd mental status. Totalt har genom åren **152** airedaleterrier startat på BPH och **141** av dem har genomfört sitt BPH, alltså fortfarande en bra bit kvar till delmålet 200 hundar för att erhålla 200-hundars-analys.

Tabell på momentnivå över BPH-beskrivna hundar, sorterade efter hundarnas födelseår. Siffrorna anger om hunden är: Arg, Energisk, o.s.v. och om den har en Positiv attityd och är Trygg, i en skala från inte alls (0) till mycket (4).

Sammanställning per år	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Antal genomförda BPH	6	14	14	17	9	4	6
Moment 1: Främmande person							
Glad i människor	0,7	2,0	1,6	2,2	2,2	2,3	2,3
Trygg	2,2	3,4	3,4	3,5	3,7	3,5	3,0
Moment 2: Föremålslek							
Energisk	2,7	2,6	3,0	2,6	3,1	1,8	2,2
Lekfull	2,7	2,4	2,1	2,5	2,9	1,3	1,8
Moment 3: Matintresse							
Energisk	1,7	1,7	2,1	1,9	2,7	1,5	2,7
Moment 4: Visuell överraskning							
Nyfiken	0,8	1,9	2,1	1,9	3,1	1,8	1,3
Arg	0,7	0,3	0,2	0,3	0,2	0,3	1,0
Trygg	1,2	1,9	2,5	2,3	3,3	2,3	1,8
Moment 5: Skrammel							
Nyfiken	1,8	2,5	2,6	2,4	3,1	2,3	2,0
Trygg	2,0	2,9	3,4	2,9	3,2	3,0	2,8
Moment 6: Närmande person							
Glad i människor	0,4	1,8	1,9	1,9	2,4	1,8	2,3
Arg	1,2	0,2	0,6	0,8	0,2	0,3	0,8
Trygg	1,4	3,1	3,1	3,1	3,3	2,8	3,3
Moment 7: Underlag							
Trygg	3,0	3,1	2,9	3,3	3,3	3,5	3,5
Moment 8: Skott							
Trygg	2,6	2,7	2,9	3,3	3,7	2,0	3,2
Över alla moment:							
Ljudlig	0,0	0,3	0,2	0,2	0,1	0,3	0,5
Positiv	1,7	2,7	3,1	2,7	3,2	2,8	2,7
Energisk	2,2	2,4	2,8	2,6	2,2	2,3	2,7
Arg	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Diagrammet visar medelvärde på alla svenskfödda airedaleterrier som genomgått BPH. Notera att värdet 1 betyder ingen reaktion, medan 5 är stor reaktion. (Går spetsen in till 0 betyder det att momentet inte är genomfört, syns på de individuella diagrammen på avelsdata.)

Bruksegenskaper

Vi ska arbeta för att bibehålla vår kompletta allroundhund. Vi ska på inget sätt uppmuntra en uppdelning av rasen i t ex en utställnings- och en brukstyp.

För att uppmuntra ägarna att jobba med sin airedaleterrier har ATG instiftat utmärkelser för årets mest framgångsrika inom lydnad, agility, bruks, viltspår, rallylydnad och nosework. ATG anordnar varje år en aktivitetshelg och en klubbävling i lydnad.

Valpköpare och ägare till airedaleterrier ska uppmanas att delta i valpkurser och vardagslydnadskurser. Detta med tanke på att vår ras är både storvuxen och väl så livlig som ung.

Valpköpare ska erbjudas medlemskap i ATG för att lättare kunna bli informerade och därmed kunnigare om vår ras.

Under 2022 uppvisade airedaleterrier godkända starter i lydnad (en hund), rallylydnad (5 hundar, varav 3 erövrade titlar), bruks (6 olika hundar varav två erövrade cert), viltspår (6 hundar där tre blivit VCH), agility (en hund som tagit en pinne) och nosework (två har tävlat varav en fått två diplom och två andra har gjort doftprov).

Valpköpare erbjuds medlemskap i ATG och de uppfödare som givit sina valpköpare medlemskap får sitt namn publicerat i årsboken. Valpköpare uppmanas att delta i valpkurser och vardagslydnadskurser på hemsidan och i klubbtidningen. Ett informationsblad om fördelarna med att vara med i ATG finns, i syfte att uppfödarna ska dela ut det till sina valpköpare i samband med valpleveransen.

Exteriör

Vi ska öka kunskapen om konstruktion och anatomi hos uppfödare. ATG anordnar träffar och föreläsningar i ämnet.

För att bibehålla en god exteriör rekommenderas att de individer som används i avel är belönade med lägst kvalitetsomdömet excellent efter 15 månaders ålder.

Uppfödare/hanhundsägare bör uppmuntra ägarna att ställa ut sin hund åtminstone någon gång. Dels för att ägaren ska få en uppfattning av sin hunds exteriör och uppfödaren/hanhundsägaren ska få en bedömning av avelsresultatet. Dels för att andra uppfödare och intresserade ska få se så många airedaleterrier som möjligt ur olika kombinationer, och därmed få hjälp att göra bra val i sitt fortsatta avelsarbete. Förhoppningsvis hjälper denna kunskap till att bredda avelsbasen. ATG vill även fortsatt ordna tillfällen för exteriörbeskrivning. Detta kan arrangeras inofficiellt på rasklubbens olika

arrangemang och utan större krav på utställningstrimning, så att det finns så få hinder som möjligt att delta.

För att ytterligare öka möjligheterna till beskrivning har vi resonerat om att utbilda och på något sätt certifiera ytterligare några personer som inte är av SKK godkända exteriördomare.

Sex av de sju använda hanhundarna (inklusive de två utlandsägda) har minst ovanstående önskvärda utställningsmerit. Den sjunde hanhunden har erhållit "Vg". Av de nio avelstikarna har åtta minst ovanstående önskvärda utställningsmerit. Den nionde avelstiken har erhållit "Vg".

För övrigt har ett 40-tal olika airedaleterrier, flest svenska men också några utländska, erhållit ck (certifikatkvalité) på svenska officiella utställningar under 2022. 15 individer har erhållit SE UCH.

ATG har inte anordnat någon exteriörbeskrivning eller utbildning av exteriörbeskrivare under året. Däremot har SKKs länsklubbar arrangerat ett fåtal exteriörbedömningar, då den ordinarie utställningsverksamheten varit något begränsad p.g.a. covid-19.

Övrigt

Uppfödarna och hanhundsägarna förutsätts göra utvärderingar av sitt avelsresultat. Utvärderingarna ska ske genom de verktyg klubben har valt att använda: BPH, HD-avläsning, ögonlysning och utställningar. Förutom dessa verktyg ska uppfödaren naturligtvis ta hänsyn till annan utvärdering avseende sundhet, temperament och funktion i vardagen.

AiredaleTerrierGilletts avelskommitté januari 2023

AnnChristin Molin

Mia Holm

Fredrik Åhs